

УДК 330.341.1:316.422.44

Мацука В.М.¹

¹ доц. Маріупольського державного університету

ВРАХУВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ОЧІКУВАНЬ І ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЙ НА СУСПІЛЬСТВО У ІННОВАЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ

У сучасних умовах розвитку глобальної економіки інновації виступають ключовим фактором зростання конкурентоспроможності держав, регіонів та окремих компаній. Однак темпи технологічного прогресу дедалі частіше супроводжуються соціальними викликами: нерівномірним доступом до технологій, етичними дилемами штучного інтелекту, ризиками для приватності та кібербезпеки, екологічними наслідками нових виробництв. Тому сучасна інноваційна політика має враховувати не лише економічну ефективність, але й суспільні очікування, що відображають запити громадян, бізнесу та держави.

Технології не є нейтральними – вони змінюють спосіб життя, структуру ринку праці, систему цінностей і навіть політичні процеси. Наприклад: цифровізація створює нові можливості для освіти та медицини, але водночас загострює питання захисту персональних даних; автоматизація та роботизація підвищують продуктивність, але викликають страхи масового безробіття; зелені технології відповідають на кліматичні виклики, але потребують значних інвестицій і можуть підвищувати вартість продукції [2].

Врахування цих аспектів є критичним для формування довіри суспільства до інновацій.

Сучасна інноваційна політика дедалі більше орієнтується на концепції Quadruple Helix та Quintuple Helix, які розширюють традиційну модель «державо-бізнес-наука» за рахунок залучення: громадянського суспільства (участь громадян у формуванні попиту на інновації, їхня роль у суспільному прийнятті технологій); екологічного середовища (необхідність збереження природних ресурсів і сталого розвитку) [3].

Таким чином, інноваційна політика має будуватися не лише «зверху вниз», а й «знизу вгору», включаючи механізми публічних консультацій, відкритих даних та громадського контролю.

Впровадження технологій може супроводжуватися такими ризиками: цифрова нерівність (розрив між тими, хто має доступ до новітніх технологій, і тими, хто його позбавлений); етичні проблеми ШІ (упереджені алгоритми, зловживання генеративними моделями); трудові трансформації (вивільнення робочої сили у традиційних секторах та потреба в нових компетенціях); інформаційні ризики (dezінформація, маніпуляції у цифровому просторі) [1].

Управління цими викликами вимагає гнучких регуляторних механізмів і проактивної державної політики.

Напрями удосконалення інноваційної політики:

1. Етичне регулювання технологій – розробка стандартів відповідального використання ШІ, біотехнологій, Big Data.
2. Суспільний діалог – включення громадян у процеси стратегічного планування через публічні консультації та цифрові платформи.
3. Освітня та професійна підготовка – формування нових компетенцій, що відповідають трансформаціям ринку праці.
4. Сталий розвиток – інтеграція екологічних стандартів та ESG-підходів в інноваційну діяльність.
5. Інклюзивність інновацій – забезпечення рівного доступу до технологій для різних соціальних груп та регіонів [4;5].

Інноваційна політика XXI століття має виходити за межі економічної логіки та орієнтуватися на баланс між технологічним прогресом і суспільними очікуваннями. Врахування соціальних потреб, етичних вимог та екологічних викликів дозволяє не лише підвищити ефективність інновацій, а й забезпечити їх суспільну легітимність. У результаті формується інноваційна екосистема, в якій технології стають не самоціллю, а засобом підвищення якості життя та сталого розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стойка А.В., Верительник С.М., Мацука В.М. Діджиталізація управління проектами і вплив на світову економіку та інвестиції. Збірник наукових праць «Вчені записки». 2025. № 39(2). С. 45-58. URL: https://doi.org/10.33111/vz_kneu.39.25.02.04.026.032
2. European Commission. 2021. Horizon Europe Strategic Plan 2021–2024. EU Publications. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/index_en
3. OECD. 2020. Science, Technology and Innovation Outlook 2021: Times of Crisis and Opportunity. OECD Publishing. URL: <https://doi.org/10.1787/75f79015-en>
4. Matsuka V., Horbashevska M. Digital technologies in economic management: European trends of development and implementation [2.5]. Європейський досвід використання цифрових технологій в економіці=European experience in the use of digital technologies in the economy: кол. монографія / за ред. А. В. Череп, І. М. Дашко, Ю. О. Огренич та ін. Рига, Латвія: Baltija Publishing. 2025. С. 186–210. URL: <http://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/9278>
5. Theoretical and Methodological Foundations for the Use of Digital Technologies in Ukraine through the Implementation of EU Experience: collective monograph / edited by A.V. Cherep, I.M. Dashko, Yu.O. Ohrenych, O.H. Cherep. Zaporizhzhia: publisher of FOP Mokshanov V.V., 2024. 246 p. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/24080>